

УДК 75.021.32:069(477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/79-1-16>**Світлана ДОЛЕСКО,***orcid.org/0000-0001-6702-5606*

докторка філософії з образотворчого мистецтва,
декоративного мистецтва, реставрації,
доцентка кафедри мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв,
директорка
Центру Української Культури та Мистецтва
(Київ, Україна) svitlana@dolesko.com

В'ячеслав БОЙКО,*orcid.org/0000-0002-0842-7450*

кандидат філософських наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(Київ, Україна) vboiko@dakkkim.edu.ua

АКТУАЛІЗАЦІЯ АКВАРЕЛЬНОГО ЖИВОПИСУ МИКОЛИ ГЛУЩЕНКА У ВИСТАВКОВИХ ПРОЄКТАХ СУЧАСНОСТІ

Світове значення творчої спадщини Миколи Глуценка (1901–1977), видатного українського живописця й графіка, ще прижиттєво було підкреслено численними персональними виставками та колективними виставковими проєктами, де експонувались зокрема й твори акварельного живопису, які становлять значну частку доробку митця. Своєю чергою, ці проєкти отримали належне визнання в українському науковому середовищі. Натомість цього не відбулося з виставками робіт Миколи Глуценка, проведеними в Україні на початку XXI століття. Даний період обраний як такий, під час якого було сформовано новітній світогляд українців, де мистецькі здобутки всесвітньо визнаних вітчизняних митців слугують суспільним орієнтиром. Наукову новизну дослідження сформував той факт, що вперше виставки робіт Миколи Глуценка зазначеного періоду розглянуто комплексно, з виокремленням акварельного напрямку його художньої діяльності. Мета статті – впровадити в науковий обіг вибірку виставкових проєктів 2016–2023 років, в яких було презентовано акварельний живопис Миколи Глуценка. Методологію дослідження склали історико-хронологічний та біографічний методи, класифікація, художньо-стилістичний, системний і мистецтвознавчий аналіз. Висновки. На підставі аналізу біографії, художньо-стилістичної манери, окремих робіт та найбільш масштабних художніх виставок-присвят Миколі Глуценку (переважно, персональних), проведених із 2016 по 2023 роки в Києві, Львові, Дніпрі, Полтаві, Одесі, Рівному, Кропивницькому аргументовано неухильний інтерес артпростору до його художнього феномену (насамперед, як колориста й майстра пейзажу). Встановлено, що джерелами формування експозицій є музейні та приватні збірки, а найбільшу кількість виставкових проєктів було реалізовано у 2021 році, з нагоди 120-річчя від дня народження Миколи Глуценка.

Ключові слова: художня виставка, аукціон, артпростір, виставка, музеї України, міський пейзаж, архітектурний пейзаж, культурна спадщина.

Svitlana DOLESKO,*orcid.org/0000-0001-6702-5606*

PhD of Fine art, Decorative Art, Restoration,
Associate Professor at the Department of Art Expertise
National Academy of Culture and Arts Management,
Director
Center of Ukrainian Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine) svitlana@dolesko.com

Viacheslav BOIKO,*orcid.org/0000-0002-0842-7450*

Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor,
Acting Head of the Department of Art Expertise
National Academy of Culture and Arts Management
(Kyiv, Ukraine) vboiko@dakkkim.edu.ua

ACTUALIZATION OF MYKOLA HLUSHCHENKO'S WATERCOLOR PAINTING IN CONTEMPORARY EXHIBITION PROJECTS

The world significance of the creative heritage of Mykola Hlushchenko (1901–1977), a prominent Ukrainian painter and graphic artist, was emphasized during his lifetime by numerous personal exhibitions and collective exhibition projects, which included watercolor paintings, making up a significant part of the artist's work. In turn, these projects acquired due recognition in the Ukrainian scientific community. However, this did not happen with the exhibitions of Mykola Hlushchenko's works held in Ukraine in the early twenty-first century. This period was chosen as one during which the modern worldview of Ukrainians was formed, where the artistic achievements of internationally recognized national artists served as a social reference point. The scientific novelty of the study is caused by the fact that exhibitions of Mykola Hlushchenko's works of this period were considered comprehensively for the first time, with the watercolor direction of his artistic activity being singled out. The purpose of the article is to introduce into scientific circulation a selection of exhibition projects of 2016–2023, presenting watercolor paintings by Mykola Hlushchenko. The research methodology included historical, chronological, and biographical methods, classification, artistic and stylistic, systematic, and art historical analysis. Conclusions. Based on the analysis of Mykola Hlushchenko's biography, artistic and stylistic manner, individual works, and the largest art exhibitions dedicated to him (mostly personal) held from 2016 to 2023 in Kyiv, Lviv, Dnipro, Poltava, Odesa, Rivne, and Kropyvnytskyi, the article proves a steady interest of the art space in his artistic phenomenon (primarily as a colorist and landscape painter). It is established that the sources of the formation of expositions are museum and private collections, and the largest number of exhibition projects were implemented in 2021, on the occasion of the 120th anniversary of Mykola Hlushchenko's birth.

Key words: art exhibition, auction, art space, exhibition, museums of Ukraine, urban landscape, architectural landscape, cultural heritage.

Постановка проблеми. Микола Глущенко (1901–1977) – один із найвідоміших українських митців ХХ століття, Народний художник України, лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка, викладач Київського художнього інституту (нині – НАОМА), колекціонер творів мистецтва (Глущенко Микола, 2021). Емоційна творча манера Миколи Глущенка та вміння творити, підлаштовувачись під ритм своєї історичної епохи, встановлювати «правила гри» в формуванні художніх тенденцій, руйнувати мистецькі стереотипи, надали його імені міжнародного статусу. Народившись в місті Новомосковськ Дніпропетровської обл., в дитинстві проживав у легендарному іконописному центрі Борисівка, був учасником Першої світової війни. Переїхав до Польщі, згодом емігрував до Берліну.

Це стало першим кроком до європейського й загальносвітового визнання. Микола Глущенко за життя «приміряв» на себе кілька статусів. Перший – багаторічний статус емігранта й талановитого учня Школи-студії Ганса Балушека та студента Берлінській вищій школі образотворчого мистецтва (отримувач меценатську підтримку останнього гетьмана України Павла Скоропадського). Другий – працівника радянських спецслужб (позивні «Художник» і «Ярема»), що дало йому змогу в 1944 р. повернутись до України. Третій – харизматичного й авторитетного учасника європейського богемного середовища. Четвертий – популярного в Україні й світі художника з унікальним рівнем працелюбства (за життя створив понад 10 тис. робіт), в якого після переїзду у 1925 р. до Парижу там була своя студія та який

провів 32 персональні виставки в багатьох європейських містах.

Кожна експозиція його робіт із приватних та державних музейних збірок стає однією з найактуальніших подій мистецького сезону. Музейники та галеристи все частіше наповнюють артпростір виставками, аукціонами, лекціями та іншими подіями, присвяченими постаті Миколи Глущенка. При відборі матеріалів для цього дослідження, відзначено закономірність – посилення інтересу до його художніх здобутків після 2014 р. й дотепер, коли Україна чітко окреслила свої геополітичні вектори, зробивши акцент на шляху розвитку мистецтва в загальносвітовому контексті (адже Микола Глущенко – один із найвідоміших художників ХХ століття). Також поява масиву виставок у цей період пов'язана зі святкуванням ювілейних дат від дня народження художника (115-річчя й 120-річчя).

Аналіз досліджень. У намаганні розкрити причини й риси художнього феномену Миколи Глущенка, починаючи з середини ХХ століття, оприлюднено сотні досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. До їх числа належить каталог творів художника, впорядкованих мистецтвознавцем І. Вербою, який зацентрував на тому, що художник перебував у творчих пошуках, що стосувалось, зокрема, «...нових властивостей олійного і акварельного живопису, інтенсифікації колориту, експресивності рисунка, насиченості і моделюючої фактурності мазка» (Микола Глущенко. Каталог, 1976). Стаття В. Шпака «Акварельний живопис України в історичному розвитку» присвячена видатним вітчизняним акварелістам, які вплинули

на становлення акварельного живопису, починаючи з середини 1960-х рр. Вчений наголошує на винятковому значенні Миколи Глуценка в цьому процесі: «Поряд уже з відомими майстрами Олександром Шовкуненком, Сергієм Григор'євим, Миколою Глуценком та іншими основоположниками нової української акварелі стають чарівники часто непередбачуваної творчості» (Шпак, 2019: 377). Л. Соколюк, характеризуючи традицію проведення пленерів і її регіональну специфіку в українському пейзажі, виокремила пленерний досвід Миколи Глуценка – талановитого пейзажиста (Соколюк, 2014).

Серед останніх досліджень – монографія К. Лебедевої «Микола Глуценка – художник і шпигун», що стала першою вичерпною біографічною розвідкою постаті митця, проаналізувала його художню манеру, наголосила на здатності руйнувати мистецькі стереотипи й формувати канони образотворчого мистецтва (Лебедева, 2022). В. Бондаренко, вивчаючи художні досягнення Миколи Глуценка українського й зарубіжного періодів, опублікувала цикл статей, серед яких виокремлено працю «Виставкова діяльність Миколи Глуценка в Україні». Тут проаналізовано прижиттєві виставки та інші мистецькі події, які вплинули на його творчість (Бондаренко, 2022).

Оскільки в фондах багатьох музейних інституцій України наявні його роботи, вони є об'єктом наукового аналізу. До останніх належить стаття О. Капшукової «Твори живопису Миколи Глуценка 1940–1970-х років з колекції Дніпровського художнього музею: до питань періодизації та переатрибуції». У статті згадано про 100 творів живопису й графіки з фондів цього музею, огляд і фотофіксацію яких у 2021 р. здійснила авторка. Однак, в дослідженні не зазначено, чи наявні серед них ті, що створені в техніці акварелі (Капшукова, 2024).

Загалом, натепер не виявлено мистецтвознавчих досліджень навколо виставок робіт Миколи Глуценка: попри високий статус виставок, їх не було систематизовано й виокремлено в жодне дослідження. Тим паче відсутній науковий акцент на аналізі експонованих акварельного живопису. Так само як і немає жодного фундаментального дослідження, присвяченого Миколі Глуценку-акварелісту. Тож, розв'язування цього питання підпорядкована мета даної статті – впровадити в науковий обіг вибірку виставкових проєктів 2016–2023 рр., в яких було презентовано його акварельний живопис.

Виклад основного матеріалу. Творча спадщина Миколи Глуценка нараховує понад 10 тис.

робіт, де домінантою є олійний живопис та жанр пейзажу. Разом із тим, митець заявив про себе як знавець жанру натюрморту, портрету й «ню» (Глуценка Микола Петрович, б.д.). Його акварельні твори, хоч і не складають левову частку портфоліо та досліджені не настільки комплексно, як заслуговують на це, проте сформували митцеві амплуа новатора та ідейного натхненника для наступних поколінь художників.

Його авторитет неперевершеного аквареліста зі сміливою манерою письма без обмежень себе в канонах акварельного живопису, на шляху від імпресіонізму до експресіонізму й соцреалізму, базується передусім на унікальному володінні мистецтвом кольору. Зазвичай непередбачувана композиція, сюжетно-просторова основа, емоційна, гра змішаною технікою – все це другорядне у порівнянні з талантом колориста світового рівня. Красномовно розкриває специфіку колористичної манери Миколи Глуценка робота «Оголена» (Рис. 1), де соковиті щільні мазки бірюзово-синьо-фіолетового тла протиставлені пишній жіночій фігурі, виконаній як гра контрастних плям кольору.

Акварельні пейзажі Миколи Глуценка – як короткочасні етюди, так і складні пейзажні композиції – вирізняються й декоративною щільністю і яскравим темпераментом мазка, вільною імпровізацією. Наприклад, у роботі «Зимова ніч» (Рис. 1) завдяки протиставленню прийому аналогових кольорів (нижня частина композиції) з контрастними темно-коричневими колірними звучаннями (середня й верхня частина композиції) досягається сюжетна єдність. Тут же наявна ще одна особливість Глуценка-аквареліста – широкі мазки покладені паралельними рядами.

Твори акварельного живопису Миколи Глуценка, як і його олійний живопис, графіка й змішана техніка, враховуючи виключну працездатність художника й активну громадську роботу в київський період життя, нині зберігаються в музейних інституціях різних міст України. Частина з них є складовою постійних експозицій. Проте значно ширший спектр творчості художника проявляється під час змінних виставок (часто – міжмузейних). Тож, протягом останнього десятиріччя з ініціативи мистецтвознавців, колекціонерів та музейників організовано масштабні виставкові проєкти з вшанування особистості Миколи Глуценка – зокрема і як талановитого аквареліста.

Так, у 2016 р. в Дніпровському художньому музеї, до 115-річчя з дня народження Миколи Глуценка, уродженця краю, було відкрито масштабну виставку «Жити в кольорі» (Рис. 2). Концепція

Рис. 1. Микола Глущенко (папір, акварель), 1971. Зліва на право: «Оголена»; «Зимова ніч»

експлікацій була побудована на висловах художника – вони доповнювали кожен з понад 60 робіт з музейної збірки, приналежних переважно до пейзажного жанру та подарованих автором в 1974 р. Увазі відвідувачів було запропоновано олійний та акварельний живопис, графіку, а також, роботи в змішаній техніці (фломастери й акварель, туш та акварель).

За задумом музейників, ця виставка є спробою встановити діалог між художником та його шанувальниками, «...втаємничити реципієнта в тонкощі творчої «конституції» митця, запросити його до майстерні художника. Спроба реанімувати Миколу Глуценка в очах нинішньої спільноти таким, яким його бачили і знали сучасники – вічно молодим, невтомним, спраглим до творчої роботи, до пошуків, натхненним і розважливим художником-композитором, що «постійно шукав свій національний стиль», «грав кольором», «ліпив кольором», зрештою, жив і продовжує жити в кольорі» (Ars_Longa, 2016) (рис. 2).

У 2018 р. в Закарпатському обласному художньому музеї ім. Й. Бокшая (митець свого часу бував на пленерах на Закарпатті), відбулась виставка «Етюди» з колекції закладу та з нагоди його 70-річчя. Експозицію склали близько 25 художніх творів, подарованих Миколою Глуценком музею, серед яких і акварелі. Л. Соколюк та О. Чурсін, аналізуючи пейзажне мистецтво Миколи Глуценка, відзначили щире спілкування з природою під час пленерів та широку темпераментну манеру живопису, що сприяло «...його визнанню як одного з найяскравіших, найнатхненніших колористів серед мистців Парижа» (Соколюк, 2014).

У галереї «Ню Арт» у 2018 р. відбулась виставка з 66 робіт Миколи Глуценка «Штрихи до портрета художника» з приватних колекцій. Періодизація олійних, акварельних та графічних робіт охоплювала 1920-і–1970-і рр. Ажіотаж довкола

Рис. 2. Афіша виставки «Жити в кольорі». Дніпровський художній музей (2016–2017)

Рис. 3. Микола Глущенко «Прага. Карлів міст». Папір, акварель (1965). Проект «Остання свобода», м. Одеса (2020)

проекту підтвердив неухильно висхідний інтерес до постаті художника, самобутній стиль якого формувався в часи проживання в Західній Європі. Переважна більшість творів була придбана під час аукціонів у Парижі, Нью-Йорку та інших мистецьких центрах світу.

Наступного, 2019 р. роботи Миколи Глущенко можна було побачити в галереї «Bereznitsky Art Foundation», під час передаукціонної виставки українського радянського і сучасного мистецтва «Від червоного до синьо-жовтого», яка стала ілюстрацією історії й сучасності українського артпростору. У тому ж році в Музеї історії міста Києва, в межах артпроекту «Перші імена» з представлення різноматичних і різножанрових робіт найвідоміших українських художників (Адальберта Борецького, Бориса Буряка, Федора Манайла, Івана Марчука та ін.), можна було побачити й картини Миколи Глущенко.

Проект «Остання свобода» у 2020 р. оприлюднив 31 роботу Миколи Глущенко з фондів Одеського художнього музею – натюрморти, «ню» й пейзажі, які вирізнялись імпресіоністичним емоційним ліризмом («Остання свобода», 2020). Митець під час життя в Києві поєднував викладацьку діяльність із подорожами, звідки завжди привозив чуттєві етюди. Серед них акварель «Прага. Карлів міст», де густо покладені мазки переднього плану протиставлені не надто щільному прописуванню вертикальними мазками річки Влтави й одного з 18 мостів, які перетинають водою в межах міста (Рис. 3).

Багатим на виставки став 2021 р., який пройшов під егідою відзначення 120-річчя від дня народження Миколи Глущенко. У січні 2021 р.

Дніпровський художній музей в межах виставки «Микола Глущенко. Без віз» (Рис. 4), в чотирьох виставкових залах представив 39 його робіт з музейної збірки. Куратор проекту, Сергій Несмачний наголосив на превалюванні пейзажної теми та в концепції виставки, і в портфоліо художника, де велику роль відведено акварельному живопису: «На виставці ми намагаємося показати те, що йому самому подобалося, – яскраві, емоційні краєвиди. Він був дуже експресивним художником. Кожна картина – це його емоція. Я навіть думаю, що це може бути пов'язано з тим, що він був розвідником, виконував завдання зі збору інформації. Можливо, творчість була його розрадою, він якийсь чином відволікався» (Підгола, 2021).

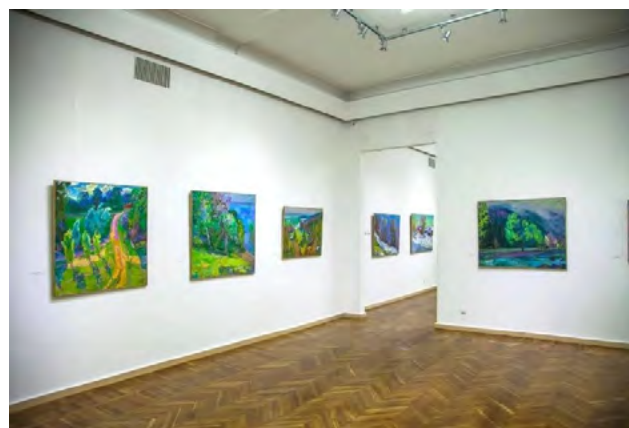

Рис. 4. Фрагмент експозиції виставки «Микола Глущенко. Без віз», м. Дніпро (2021)

У березні в Хлібні Національного заповідника «Софія Київська» було відкрито виставку творів Миколи Глущенко 1950–1970 рр. «Сонячні краєвиди, сонячні жінки» з фондів Дирекції художніх виставок України. Ці й інші картини було виявлено в його майстерні після смерті та передано до українських музейних закладів. Проте незначна частина їх залишилась у віданні Дирекції та стала символом своєї епохи й творчої практики художника. Деякі з експонованих робіт є незакінченими та стали своєрідним способом до розуміння глядачем творчого методу Миколи Глущенко, який і мислив, і писав напрочуд масштабно.

У вересні 2021 р. в Херсонському обласному художньому музеї ім. Олексія Шовкуненка тривала виставка «Поезія живопису Миколи Глущенко». Організатори зазначили, що його художня манера характеризується переходом від неокласицизму до легкого експресивного малюнку, а всі прижиттєві посмертні виставки неодмінно здобували популярність (Lara, 2021).

У тому ж місяці в Кропивницькому музеї мистецтв організовано проект «Символізм і лірика

Миколи Глуценка», де було представлено його пейзажні твори, у тому числі й акварелі. Музейники-організатори у концепції виставки привернули увагу відвідувачів до цього напрямку художника: «Пейзажі Миколи Глуценка є тонкими, ліричними, чуттєвими та «смачними», вони передають настрій, а ще кажуть, що пейзажисти є найпатріотичніші патріоти своєї батьківщини. На пейзажах художника зупинився час, застигла природа, що живе своїм урочистим життям» (У Кропивницькому відкрили виставку..., 2021).

У жовтні 2021 р. в Національному музеї у Львові імені митрополита Андрея Шептицького в межах виставки «Барви ХХ століття» було представлено більш ніж 150 робіт Миколи Глуценка з музейних фондів та колекції Едуарда Димшиця, арткритика й мистецтвознавця, який понад 30 років вивчає творчість художника. Експонувались в тому числі й акварелі, а також ті роботи, які промовисто свідчать про Глуценка-новатора – виконані в змішаній техніці (фломастери й акварель). Наприклад,

Глуценка, за кордоном, його переїзд у Москву, повернення в Україну, де він працював найактивніше» (Терещук, 2021).

За два роки по тому, за підсумками виставки у Києві, Едуардом Димшицем, Національним музеєм у Львові імені митрополита Андрея Шептицького, галереєю «НЮ АРТ», за сприяння компаній «Advance Finance Alliance» та «Asters» у бізнес-центрі «Парус» було презентовано каталог робіт Миколи Глуценка «Барви ХХ століття» (Рис. 6) (Асадчева, 2023).

Твори Миколи Глуценка є бажаними лотами вітчизняних та зарубіжних аукціонів та експонатами передаукціонних виставок. Навесні ювілейного 2021 р. Аукціонний дім «Золотий Перетин» у межах 48-го аукціону колекційного класичного та сучасного мистецтва «Classic & Contemporary art» провів виставку, де серед творів класичного й сучасного мистецтва авторства Йосипа Бокшая, Давида Бурлюка, Марка Гейка, Алли Горської, Адальберта Ерделі, Анатолія Криволапа, Івана

Рис. 5. Микола Глуценка. Виставка «Барви ХХ століття», м. Львів (2021).
Зліва на право: «Пейзаж», папір, фломастери, акварель (рік створення невідомий);
«Віллен-сюр-Сен», папір, акварель (1932)

один із міських пейзажів (Рис. 5), де для глядача залишається таємницею, що це за місто. Проте квалітивні штрихи фломастера й великі життєрадісні колірні плями акварелі (переважно, червоні, жовті й помаранчеві) передали квалітивний та оптимістичний ритм великого міста.

Експонований на виставці пейзаж «Віллен-сюр-Сен» (Рис. 5) належить до французького періоду життя та, навпаки, неквалітивний, дещо суворий своєю концентрацією холодної колірної палітри, особливо зосередженої на середньому композиційному плані. За словами організаторів, виставка такого масштабу проходила у Львові в 1935 р. – «Через роботи показано всі етапи життя Миколи

Рис. 6. Презентація каталогу робіт Миколи Глуценка «Барви ХХ століття», м. Київ (2023)

Рис. 7. Микола Глущенко. Зліва на право: «Перед дзеркалом». Папір, монотипія, акварель (кін. 1960-х); «В Луврі». Папір, фломастер, акварель (1976)

Марчука, Олекси Новаківського, Олександра Ройтбурда, Олега Тістола, Івана Труша й інших митців можна було побачити й кілька робіт знакового колориста Миколи Глущенко. Зокрема, акварелі «Перед дзеркалом» та «В Луврі» (Рис. 7). Остання є доволі рідкісним зверненням художника до жанрових сцен.

У тому ж 2021 р. під час передаукційної виставки ювілейного 50-го аукціону колекційного класичного та сучасного мистецтва «Classic & Contemporary art» було представлено натюрморт Миколи Глущенко «Квіти. Вид на Нотр-Дам де Парі», приналежного до пізнього періоду його творчості, акварельні роботи якого були особливо декоративними й витонченими (Рис. 8) (Глущенко Микола. Аукціонний дім «Goldens», 2021)

Рис. 8. Микола Глущенко «Квіти. Вид на Нотр-Дам де Парі». Папір, гуаш, акварель (1970-ті)

У грудні 2021 р. Полтавський художній музей (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка спільно з Дніпропетровським художнім музеєм відкрили виставку «Ризик свободи». Ця традиційна фондова виставка, присвячена до 120-річчя від дня народження Миколи Глущенко, за словами очільниці полтавської музейної інституції, Ольги Курчакової, вперше проведена в такому форматі: «...Наша музейна збірка творів Миколи Глущенко почала формуватися у 1940-х роках, її основою стали 32 картини, передані Дирекцією художніх виставок Міністерства культури України» (Віценья, 2021). Цей великий спільний мистецький проєкт представив понад 80 його робіт, органічно й масштабно показав твори художника в хронологічному, біографічному й тематичному ракурсах, від 50-х до 70-х років минулого століття.

У 2022 р. Аукціонним домом «Золотий Перетин» було проведено виставку «Українське колекційне мистецтво», де з-поміж 50 колекційних творів живопису, графіки й скульптури різних періодів (українська мистецька класика, здобутки художників-шістдесятників і сучасне образотворче мистецтво), було представлено й частину творчого доробку Миколи Глущенко. У Рівному в галереї європейського живопису «Євро-Арт» в тому ж році було організовано виставку «Від імпресії до модерну», де понад 20 творів періоду 1940–1970-х рр. слугували своєрідним відображенням художньої динаміки особистості Миколи Глущенко.

Останній натепер масштабний арт-проєкт – виставка живопису «Колір як мова» (Рис. 9) відбулась у 2023 р. в Музеї історії міста Києва та представила понад 20 робіт двох класиків образотворчого

КОЛІР ЯК МОВА

виставка живопису

ТЕТЯНА ЯБЛОНСЬКА
МИКОЛА ГЛУЩЕНКО

05.10-12.11

Рис. 9. Афіша виставки «Колір як мова», м. Київ (2023)

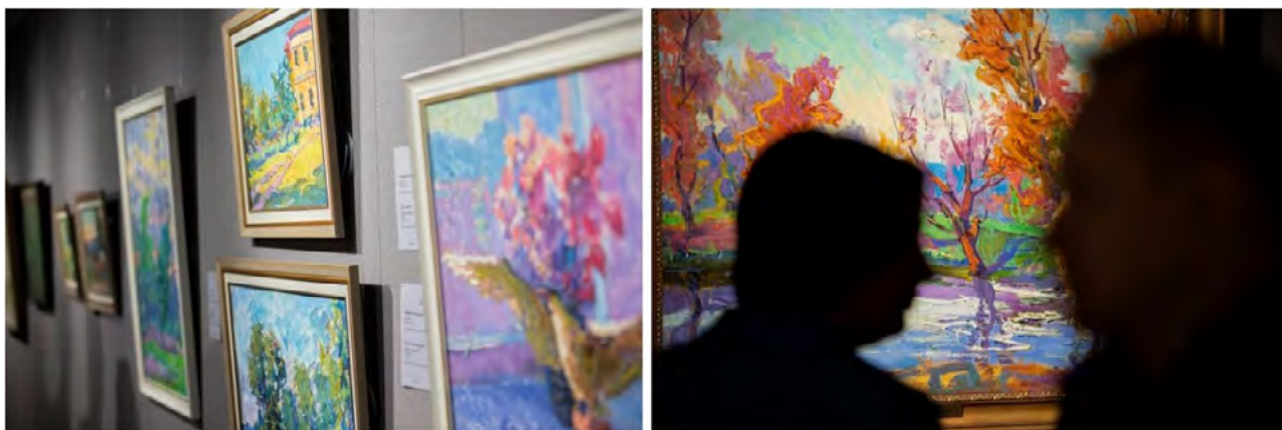

Рис. 10. Фрагменти експозиції виставки «Колір як мова», м. Київ (2023)

мистецтва Миколи Глуценка й Тетяни Яблонської з фондів цієї інституції, Національного художнього музею України й родинної збірки нащадків художниці. Кураторами події виступили Катерина Боровик, Микола Петриченко та Варвара Сухенко, експертну підтримку надала діячка мистецтвознавчої сфери Анна Владимірська. Це перший проєкт, в якому шанувальникам образотворчого мистецтва ХХ століття було запропоновано осмислити діалоговий формат двох класиків живопису через доміанту їхніх робіт – колір, який слугував провідником від емоцій неперевершених колористів до глядача (Рис. 10) (У Музеї історії..., 2023).

Висновки. У статті проаналізовано виставкові проєкти, які в період із 2016 до 2023 рр. розкрили поціновувачам українського образотворчого

мистецтва ХХ століття грані художнього хисту Миколи Глуценка – митця зі світовим іменем. На підставі систематизації виставок згідно з хронологічним принципом та наявності в експозиції акварелей його авторства, встановлено, що джерелами формування даних експозицій стали музейні фонди й приватні колекції.

З'ясовано, що найбільше таких проєктів було проведено у 2021 р., на честь 120-річчя від дня народження Миколи Глуценка в Дніпрі, Києві, Кропивницькому, Львові, Одесі, Полтаві та Рівному. Ці проєкти є беззаперечним аргументом значення постаті художника для українського й світового образотворчого мистецтва як одного з найвідоміших колористів та пейзажистів ХХ століття, що проявилось у тому числі й в мистецтві акварелі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Остання свобода»: пізні етюди Миколи Глущенко. *Антиквар*. URL: <https://antikvar.ua/ostannya-svoboda-glushhenka/> (дата звернення: 16.07.2024).
2. Асадчева Т. Барви ХХ століття: у столиці представили каталог зі 150 творами Миколи Глущенко. *Вечірній Київ*. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/85393/> (дата звернення: 17.07.2024).
3. Бондаренко В. М. Виставкова діяльність Миколи Глущенко в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип. 58. Т.1. С. 61–66.
4. Віценя Л. У пошуках «чужості фарб»... *Зоря Полтавщини*. URL: <http://zorya.poltava.ua/u-poshukah-chulosti-farb/> (дата звернення: 17.07.2024).
5. Глущенко Микола Петрович (1901–1977). *L'ART Gallery*. URL: <https://lartgallery.ua/glushchenko-mykola-petrovich-u?page=2> (дата звернення: 16.07.2024).
6. Глущенко Микола. *Аукціонний дім «Goldens»*. URL: <https://gs-art.com/auctions/classic-contemporary-art-50/catalog/12288/> (дата звернення: 16.07.2024).
7. Капшук О. С. Твори живопису Миколи Глущенко 1940–1970-х років з колекції Дніпровського художнього музею: до питань періодизації та переатрибуції. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2024. № 1. С. 273–278.
8. Лебедева К. Микола Глущенко – художник і шпигун. Харків-Київ : Видавець Олександр Савчук, 2022. 160 с.
9. Микола Глущенко. Каталог / упоряд. І.І. Верба. Київ : Поліграфкнига, 1976. 32 с.
10. Підгола Ю. Художник та ще й розвідник. У Дніпрі показують твори живописця-земляка Миколи Глущенко. *Суспільне Дніпро*. URL: <https://suspilne.media/dnipro/100625-hudoznik-ta-se-j-rozvidnik-u-dnipri-pokazuut-tvori-zivopisca-zemlaka-mikoli-glusenka/> (дата звернення: 17.07.2024).
11. Соколюк Л. Д. Пленерна традиція та її регіональні особливості в українському пейзажі (1920–1940-і рр.). *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2014. № 8. С. 85–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2014_8_18 (дата звернення: 17.07.2024).
12. Терещук Г. У Львові представили понад 150 картин найдорожчого художника і шпигуна Миколи Глущенко. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/foto-hlushchenko-natsionalny-muzeu-imeni-mytropolytasheptytskoho-lviv/31575670.html> (дата звернення: 16.07.2024).
13. У Кропивницькому відкрили виставку відомого художника і шпигуна. *PERSHA електронна газета*. URL: <https://persha.kr.ua/zhittya/showbiz/201427-u-kropyvnytskomu-vidkryly-vystavku-znamenytogo-hudozhnyka-i-shpyguna-foto/> (дата звернення: 16.07.2024).
14. У Музеї історії міста Києва відкрилась виставка корифеїв українського живопису Тетяни Яблонської та Миколи Глущенко. *Київська міська рада/ Київська міська державна адміністрація*. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/u_muze_istori_mista_kiyeva_vidkrilas_vystavka_korifev_ukranskogo_zhivopisu_tetyani_yablonsko_ta_mikoli_gluschenka_foto/ (дата звернення: 17.07.2024).
15. Шпак В. О. Акварельний живопис України в історичному розвитку. Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції. Кн. 2 : зб. наук. праць / редкол. : гол. ред. М. І. Степаненко. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019. С. 369–383.
16. Ars Longa. Виставка творів живопису Миколи Глущенко «Жити в кольорі». *Дніпровський художній музей*. URL: <http://artmuseum.dp.ua/?p=6483> (дата звернення: 17.07.2024).
17. Lara. Поезія живопису Миколи Глущенко. *Херсонський обласний художній музей імені О. О. Шовкуненка*. URL: <https://artmuseum.ks.ua/news/poeziya-zhyvopysu-mykoly-glushhenka.html> (дата звернення: 17.07.2024).

REFERENCES

1. «Ostannia svoboda»: pizni etudy Mykoly Hlushchenka [«The Last Freedom»: Late Etudes by Mykola Hlushchenko]. (2020). *Antykar*. URL: <https://antikvar.ua/ostannya-svoboda-glushhenka/> [in Ukrainian].
2. Asadcheva, T. (2023). Barvy XX stolittia: u stolytsi predstavly kataloh zi 150 tvoramy Mykoly Hlushchenka [Colors of the twentieth century: a catalog with 150 works by Mykola Glushchenko was presented in the capital]. *Vechirniy Kyiv*. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/85393/> [in Ukrainian].
3. Bondarenko, V. M. (2022). Vystavkova diialnist Mykoly Hlushchenka v Ukraini [Mykola Glushchenko's exhibition activity in Ukraine]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. 58(1), 61–66. [in Ukrainian].
4. Vitsenia, L. (2021). U poshukah «chulosti farb»... [In search of the «sensitivity of colors»...] *Zoria Poltavshchyny*. URL: <http://zorya.poltava.ua/u-poshukah-chulosti-farb/> [in Ukrainian].
5. Hlushchenko Mykola Petrovych (1901–1977) [Glushchenko Mykola Petrovych]. *L'ART Gallery*. URL: <https://lartgallery.ua/glushchenko-mykola-petrovich-u?page=2> (data zvernennia: 16.07.2024). [in Ukrainian].
6. Hlushchenko Mykola [Glushchenko Mykola]. (2021) *Auktsionnyi dim «Goldens»*. URL: <https://gs-art.com/auctions/classic-contemporary-art-50/catalog/12288/> (data zvernennia: 16.07.2024). [in Ukrainian].
7. Kapshukova, O. S. (2024). Tvory zhyvopysu Mykoly Hlushchenka 1940–1970-kh rokiv z kolektsii Dniprovskoho khudozhnoho muzeiu: do pytan periodyzatsii ta pereatrybutsii [Mykola Hlushchenko's Paintings of the 1940s–1970s from the Collection of the Dnipro Art Museum: On the Issues of Periodization and Re-Attribution]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*, (1), 273–278. [in Ukrainian].

8. Lebedieva, K. (2022). Mykola Hlushchenko – khudozhnyk i shpyhun [Mykola Glushchenko – artist and spy] Kharkiv-Kyiv : Vydavets Oleksandr Savchuk. [in Ukrainian].
9. Mykola Hlushchenko [Mykola Glushchenko]. (1976). Kataloh / uporiad. I.I. Verba. Kyiv : Polihrafknyha. [in Ukrainian].
10. Pidhola, Yu. (2021). Khudozhnyk ta shche y rozvidnyk. U Dnipri pokazuiut tvory zhyvopystsia-zemliaka Mykoly Hlushchenka [An artist and an intelligence officer at that. In Dnipro, the works of the painter-countryman Mykola Hlushchenko are shown]. Suspilne Dnipro. URL: <https://suspilne.media/dnipro/100625-hudozhnik-ta-se-j-rozvidnik-u-dnipri-pokazuut-tvori-zivopisca-zemliaka-mikoli-gluschenka/> [in Ukrainian].
11. Sokoliuk, L. D. (2014). Plenerna tradytsiia ta yii rehionalni osoblyvosti v ukrainskom u peizazhi (1920–1940-i rr.) [Plein air tradition and its regional features in the Ukrainian landscape (1920s–1940s)]. Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv, (8), 85–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2014_8_18 [in Ukrainian].
12. Tereshchuk, H. (2021). U Lvovi predstavlyli ponad 150 kartyn naidorozhchoho khudozhnyka i shpyhuna Mykoly Hlushchenka [More than 150 paintings by the most expensive artist and spy Mykola Hlushchenko were presented in Lviv]. Radio Svoboda. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/foto-hlushchenko-natsionalnyy-muzey-imeni-mytropolyta-sheptytskoho-lviv/31575670.html> [in Ukrainian].
13. U Kropyvnytskomu vidkryly vystavku vidomoho khudozhnyka i shpyhuna [An exhibition of a famous artist and spy opened in Kropyvnytskyi]. (2021). PERSHA elektronna hazeta. URL: <https://persha.kr.ua/zhittya/showbiz/201427-u-kropyvnytskomu-vidkryly-vystavku-znamenytogo-hudozhnyka-i-shpyguna-foto/> [in Ukrainian].
14. U Muzei istorii mista Kyieva vidkrylas vystavka koryfeiv ukrainskoho zhyvopysu Tetiany Yablonskoi ta Mykoly Hlushchenka [The Museum of the History of Kyiv opened an exhibition of Ukrainian painting luminaries Tetiana Yablonska and Mykola Hlushchenko]. (2023). Kyivska miska rada/ Kyivska miska derzhavna administratsiia. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/u_muze_istori_mista_kiyeva_vidkrilas_vistavka_korifev_ukrainskoho_zhyvopysu_tetyani_yablonsko_ta_mikoli_gluschenka_foto/ [in Ukrainian].
15. Shpak, V. O. (2019). Akvarelnyi zhyvopys Ukrainy v istorychnomu rozvytku [Watercolor painting of Ukraine in historical development. Ethnodesign in the Context of Ukrainian National Revival and European Integration]. Etnodyzain u konteksti ukrainskoho natsionalnogo vidrozhennia ta yevropeiskoi intehratsii. Kn. 2 : zb. nauk. prats / redkol. : hol. red. M. I. Stepanenko. Poltava : PNU imeni V.H. Korolenka. [in Ukrainian].
16. Ars_Longa. (2016). Vystavka tvoriv zhyvopysu Mykoly Hlushchenka «Zhyty v kolori» [Exhibition of paintings by Mykola Glushchenko «To live in color»]. Dniprovskiy khudozhnii muzei. URL: <http://artmuseum.dp.ua/?p=6483> [in Ukrainian].
17. Lara. (2021). Poeziia zhyvopysu Mykoly Hlushchenka [The Poetry of Mykola Hlushchenko's Painting]. Khersonskiy oblasnyi khudozhnii muzei imeni O. O. Shovkunenko. URL: <https://artmuseum.ks.ua/news/poeziya-zhyvopysu-mykoly-glushchenka.html> [in Ukrainian].